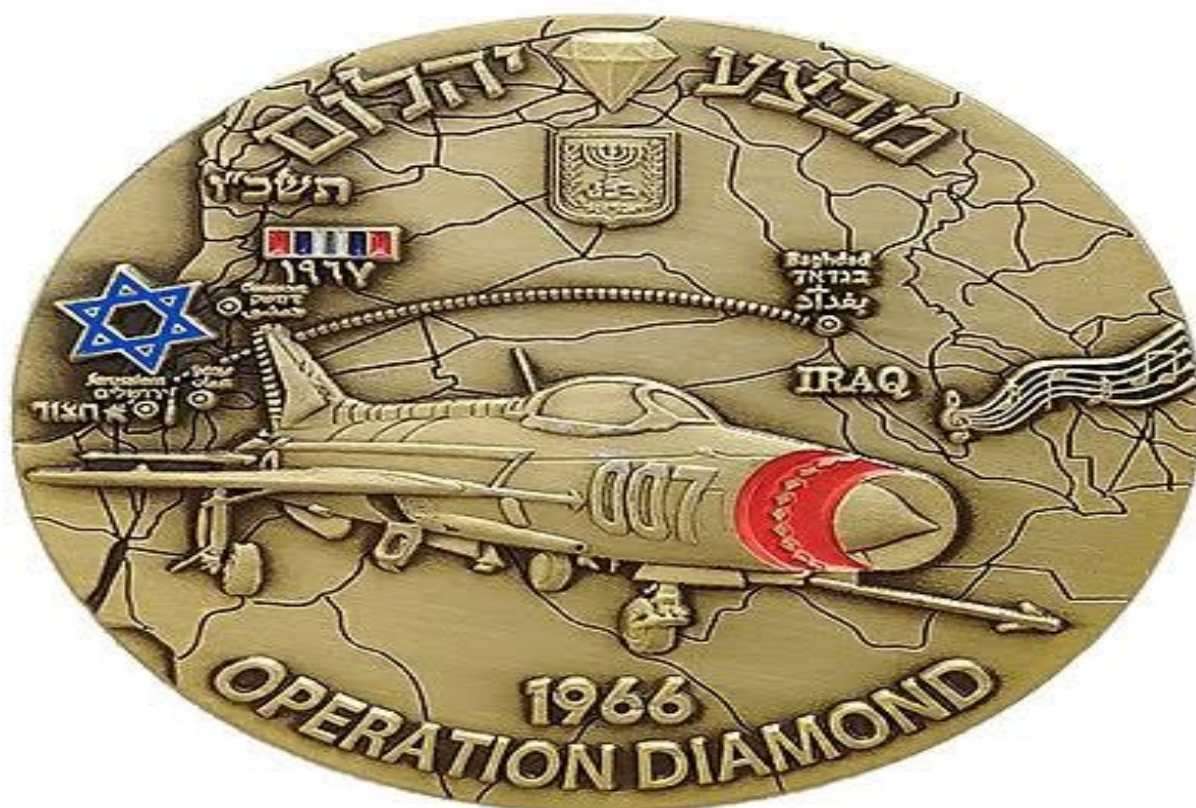

בס"ד

מבצע יהלום

מתוך "שואה ומלחמה"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. [ל, eisikovits1@gmail.com](mailto:eisikovits1@gmail.com)

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד.

החיבור הראשון הופיע במסגרת

'מפעל ליקוטי שמואל'

"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

:בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר ייחודי המאגד – סוף מעשה במחשבה תחילה את מיטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים שהופיעו בעלוני פרשת השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי להחיות את הלב ולהאיר את השולחן.

מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג שמואל אייזיקוביץ שליט"א

כעת למכירה במחיר שווה לכל נפש – כרך ראשון על חומש בראשית

60 ש"ח

בלבד

להזמנה

<https://dash.bookpod.co.il/product/2231>

60 שנה למבצע יהלום: כך השיג המוסד את המטוס הכי מבוקש בעולם

כל ארגוני הביון במערב ניסו להניח יד על המיג 21 הסובייטי, שהגיע גם לידי ארצות ערב; "הקברניט" מסביר כיצד הצליח המוסד היכן שנכשלו כל האחרים, ועזר לחיל האוויר לנצח במלחמת ששת הימים ולהשתלט על שמי המזה"ת

ניצן סדן

בהודות עיתונות

שלום, כאן הקברניט; סיפורנו מתחיל בארוחת בוקר בין שני חברים ותיקים, שנערכה באביב 1965 - מפקד חיל האוויר עזר ויצמן, וראש המוסד מאיר עמית. בין ביס ובין שלוק שאל עמית

את ויצמן כמו ששואלים חברים: תגיד, יש משהו שהמוסד יכול לעשות עבורך? והנ"ל לא התבלבל וענה - מיג 21, תשיג לי מיג 21.

מאיר עמית נדהם: השתגעת? אני איש ביון, לא ג'יני - אפילו ב-CIA האמריקאי לא הצליחו להניח יד על המטוס הזה, עם כל הכסף והקשרים שבעולם. אבל ביושבו עם אנשיו בהמשך היום נתן את ההוראה: חבר'ה, תמצאו דרך; אנחנו חייבים להצליח - וכך יצא לדרך אחד המבצעים הכי מיוחדים בתולדות המוסד.

שתבינו, באמצע שנות השישים המיג 21 היה מטוס הקרב העיקרי החדש של ברית המועצות, והגביע הקדוש של כל אנשי המודיעין במערב. כל המומחים העריכו שהוא מאוד קל וחזק, מהיר פי שניים ממהירות הקול, ושיש לו מכ"מ חדש וגם טילים - אבל היכולות שלו בקרב היו בגדר תעלומה.

תצלומים הראו שזה כלי מאוד קטן; כדי להגיע לביצועים הנדרשים למטוס קרב עם יכולות יירוט, הסובייטים היו צריכים לעשות אותו מנוע שסביבו יש קצת מטוס. ובניגוד למיג 15 ולמיג 17 שתוכננו על בסיס עיצובים שמקורם בגרמניה הנאצית, כאן דובר במשהו אורגינל; לכו תדעו מה הוא יודע לעשות.

גם לארה"ב לא היה מושג, למרות יכולותיה והעובדה שהסתובבה בין השאר, בטרטוריות סובייטיות. מהנדסי אווירונאוטיקה עברו על תצלומים שהביאו סוכנים מהשטח, וניסו לנחש מה העיצוב שלו יכול לאפשר באוויר; שפיונים ניסו לגייס עובדים בחברות קבלן שקשורות לייצור המטוסים, להשיג מסמכים טכניים, ונכשלו; ועל טייסים וטכנאים בבריה"מ אין מה לדבר - הסובייטים גם כך חשדו בכולם בריגול, ולובשי המדים היו מאובנים מפחד. רמז אחד לבגידה יזכה את בעליו בכדור בעורף או חופשה לכל החיים במחנה עבודה בסיביר.

האמריקאים פגשו מיג 21 פנים אל פנים, כן? מטוסי ריגול שחדרו בזהירות לשטח בריה"מ נתקלו במיגים האלה, וכך ניתן היה להעריך כמה זמן לוקח להם להגיע מהבסיס לגובה יירוט - אבל לא נוהלו קרבות מולם. אף אחד לא ידע למשל, כמה חד פונה המטוס החדש, באיזה גובה הוא מתקשה, ומהם החסרונות שלו בדוגפייט. את התשובות לשאלות האלה יקבל רק מי שיילחם במיג החדש ראש בראש, ואולי יפסיד הרבה לפני שימצא אותן.

המישהו הזה עמד להיות חיל האוויר הישראלי שתחת פיקודו של ויצמן: מדינות ערב החלו להצטייד במיג החדש במהירות, בראשן מצרים, סוריה ועיראק. חברו של ראש המוסד ידע מה הוא מבקש, זה עמד להיות היריב העיקרי של כוחותינו במלחמה הקרובה.

וחתיכת מלחמה זו עמדה להיות: אתם זוכרים שבתחילת הסיקסטז צה"ל בנה על מבצע מוקד, כן? חיסול חילות האוויר היריבים, כדי שהשריון והחי"ר שלנו יוכלו לדהור חופשי ולתפוס שטח מרמת הגולן עד קצה סיני, כולל ירושלים באמצע? ובלי להכיר את החסרונות והמגבלות של המיג החדש מראש, יתכן שהתוכנית נידונה לכישלון.

מה יקרה אם נגלה באיחור שהמיג 21 מנקנק את המיראז'ים של חיל האוויר? מפצח אותם כמו גרעינים בדרכי? איך נוכל לשמור על שמי המדינה, ולא נפסיד במלחמות הבאות? הרי ישראל היא לא ארה"ב או בריטניה, ואצלנו האויב יושב ממש על הגבול - אם נאבד את העליונות האווירית, יתכן שנחטוף מכה בעוצמה שלא נקום ממנה. אז הבנו למה המיג 21 הפך ליעד עיקרי עבור המוסד: לא להשיג מסמכים או עדויות, לא להשיג תמונות מוצלחות יותר משל האמריקאים - להשיג את המיג עצמו. רק כך נוכל ללמוד מה שאנו חייבים לדעת כדי לנצח.

מאיר עמית העביר את המשימה לסגנו, רחביה ורדי - מנהל גוף הסוכנים במוסד, ממייסדי יחידה 504, ואחד מאנשי המודיעין הכי יצירתיים בין הירדן לים. ורדי ניהל את הפרויקט ופנה אל נספח צה"ל באיראן יעקב נמרודי, שחיבר את הצוות אל סייען בשם יוסף שמש. הנ"ל הכיר הרבה אנשים מעניינים במערכת העיראקית, דרכם הגיע אל אישה בשם בטי שבעלה הוא קצין בחיל האוויר העיראקי בשם מוניר רדפא, וקצין מאוד מתוסכל. ופה הבריכו העניינים של ורדי; הוא הבין שמצא את האיש שלו.

רדפא היה מתוסכל כי הקידום שלו נתקע שוב ושוב, למרות שנחשב לטייס מאוד מוצלח ולמפקד מוערך ביחידה שלו. למה נתקע? כי היה נוצרי בעיראק המוסלמית, בה לא היה קל להיות כבן דת אחרת. בנוסף, שנא רדפא את מדיניות הממשלה מול הכורדים שבצפון המדינה, שספגו הפצצות אוויריות לעיתים קרובות - והוא עצמו השתתף בהפצצות שוב ושוב. לפי מספר מקורות, בכוונה החטיא רדפא את המטרות כדי שלא להרוג חפים מפשע.

אלו בדיוק התסכולים שמחפשים אנשי מודיעין אנושי, מגייסי סוכנים; אנשים שרוצים לשנות את חייהם, כבולים למערכת שעושה להם רע, ויהיו מוכנים להסתכן ולהקריב כדי לקבל את השינוי המיוחל. אנשי המוסד יצרו קשר עם רדפא וראו שיש על מה לדבר - למרות שורת אתגרים. למשל, הוא היה טייס מיג 17, שהיה צריך להתקבל לקורס ההסבה למיג 21 החדש. השלב הבא היה להזמין אותו לפגישה פנים אל פנים באירופה, בצורה שהמודיעין העיראקי לא יחשוד: נסיעה לצורך טיפול רפואי.

הפגישה הוכיחה שרדפא בהחלט רציני, והוא הסכים לערוק לישראל עם מיג 21, תמורת מקלט מדיני למשפחתו ו-50 אלף דולר. סכום יחסית נמוך בהשוואה לסיכון שלקח על עצמו - עד כדי כך, שאנשי המוסד החלו לחשוד. אך בהמשך התברר שהוא פשוט אידיאליסט; מעשהו יבוצע בין השאר, כמחאה על מעשי השלטון העיראקי - הוא לא נכנס לסיפור הזה בשביל הכסף. בהמשך הוברח רדפא לישראל, וכאן למד להשתמש בכתב סתרים שיאפשר לתקשר עמו ואף עלה למטוס מטאור וטס בשמי הארץ, כדי שיכיר את האזור דרכו יגיע עם המיג - מהגבול הירדני ועד לבסיס חיל האוויר חצור.

ב-16 באוגוסט 1965 ניתן האות: ברדיו קול ישראל בערבית הושמע השיר "מרחבתיין, מרחבתיין" שהיה הקוד ליציאה. רדפא הגיע לבסיס והורה לצוות הטכני לתדלק את המיג שלו, עלה לקוקפיט והמריא פיראטי; במגדל הפיקוח צעקו עליו שיחזור מיד לנחיתה, אך הוא התעלם והמשיך ירדנה בטיסה מהירה. במקביל, יצאה משפחתו לאירופה במסווה של כנס משפחתי. תוך שעה קלה כבר הופיע המיג של רדפא על המכ"מ הישראלי - והזנקו אליו שני מטוסי מיראז'. הצוותים לא ידעו שמדובר בעריקה, רק קיבלו בדרך פקודה שלא לפתוח באש, וללוות את הפולש לנחיתה בחצור.

וכך הצליח המוסד, ומאיר עמית הביא לויצמן את המיג 21. ולא רק; מוניר רדפא לקח עמו חומרים טכניים, והיה טייס קרב מיומן - שידע לספר איך נלחמים באמצעות מיג 21; הגביע הוא שלנו. מיד החל בחיל האוויר הישראלי תהליך למידה מדוקדק ומעמיק ביותר: טייס הניסוי הראשי שלנו - "הלוחש למטוסים" דני שפירא - תפס את ההגאים והחל להטיס את המיג ולמצוא את החולשות שלו.

הניסויים גילו שהמיג הרבה יותר קל ממטוסי היירוט שלנו ובאמת מטפס כמו טיל, צולל כמו אסטרואיד וזריז להפליא - אבל מה? הטווח שלו קצר קרבות ממושכים גדולים עליו, הוא מתקשה לתמרן היטב בגובה נמוך, התאוצה שלו איטית יחסית והראות ממנו לאחור גרועה. המיג קיבל בארץ צביעה חדשה, כדי שלא יקרה שסוללת נ"מ או מטוסי קרב נתקלים בו בטעות ובטוחים שמדובר בפולש שצריך לחסל. והוא טס פה הרבה מאוד: טייסות הקרב התאמנו מולו, ולמדנו איך מתפקד המטוס מול המיראז'ים, הסמב"דים ושאר מטוסי הקרב שלנו, כדי לבנות שיטות התקפיות והגנתיות מולו.

אגב, פה מגיעים שבחים גדולים למערך הטכני המעולה של חיל האוויר: הרי לא היתה לנו גישה לחלפים, שמנים וחומרים אחרים עבור המטוס, ובזכות אילתורים יצירתיים הוא המשיך לטוס

חופשי ללא תקלות. המיג התגלה כאמין ביותר, וניתוח הדרישות הטכניות שלו סייע לחיל האוויר להעריך כמה גיחות יכול מטוס כזה לעשות ביום - ומהו היקף המבצעים שחילות האוויר הערביים צפויים להוציא מולנו במלחמה.

בחודשים שקדמו למלחמה, חדרו לארץ מטוסי מיג 21 לגיחות צילום, והצליחו לברוח למיראז'ים - וכאן הוצע להשתמש במיג החדש כמיירט. הוא הותאם לשאת את טילי השפיר מתוצרת ישראל, אך דווקא לאחר שהוצב בכוננות חדלו גיחות הצילום.

המאמצים של המוסד וחיל האוויר השתלמו: כשפתחנו במלחמת ששת הימים, ידענו איך למשוך את המיג 21 לגובה שפחות נוח עבורו, ידענו מאיזו זווית להתיישב לו על הזנב, וטייסי הקרב שלנו הפילו יותר מ-20 מיגים כאלה. צבאות ערב, מבולבלים והמומים, לא הצליחו לנצל את היתרונות של המטוס החדש שלהם, והפסידו במלחמה.

גם במלחמות הבאות ידענו לנצל את חולשות המיג 21: מטוס קרב קונים כדי שישרת עשרים שנה ויותר, והמבצע המוצלח בעצם שם את חילות האוויר של ארצות ערב בנחיתות משמעותית מול צה"ל, ונחיתות לטווח ארוך.

לעקיצת המיג היה עוד אפקט אחד, חשוב ודרמטי לא פחות: הידוק היחסים הביטחוניים של מדינת ישראל עם ארצות הברית. האמריקאים ניסו להשיג מטוס כזה במשך שנים - למשל, הציעו הון עתק להודו, שהצטיידה במיגים וחששה מזעמם של הסובייטים. והנה באה מדינה קטנה וחצופה מהמידל איסט, ותופסת מיג 21.

המטוס הועבר לארה"ב ונבחן בידי הטייסים והאנליסטים שלה במשך חודשים, והבדיקות שלהם - בצירוף התובנות שחלק עמם צה"ל - עזרו להציל חיי טייסים אמריקאים במלחמת וייטנאם.

ההצלחה שלנו עזרה לדוד מאמריקה להבין שלאחיין הישראלי שלו יש יכולות נדירות, ושמאוד ישתלם להיכנס איתו לשותפות אסטרטגית ארוכת טווח; לישראלים יש יוזמה, יש מוטיבציה בדמות איום של אויב מידי, ויש יצירתיות נדירה שאסור להחמיץ.

מהפירות של היצירתיות הזו אנו נהנים עד היום: היא שהביאה לנו את מטוסי הקרב המתקדמים ביותר בזירה, חימושים מוצלחים, וגישה למשאבים מודיעיניים אמריקאים. והיא שעזרה לנו לשמור על יתרון מוחץ באוויר, מול יריבים קשוחים פה אצלנו בשכונה.

מה עלה בגורלו של רדפא? אחרי תקופה בה עבד וחי בישראל, עזב ביחד עם משפחתו לאירופה, אל מען לא ידוע. מעשה העריקה שלו השיג את שרצה: להשיב מנה אחת אפיים לממשלה שפגעה

בו, ולהתחיל את חייו מחדש. המחיר היה שלום הבית שלו: אשתו זעמה על שלא התייעץ איתה בהחלטתו, והתקשתה מאוד עם החיים בארץ.
ומה עם המיג? הוא נשאר בארה"ב, ובמקומו קיבל מוזיאון חיל האוויר מיג 21 אחר, שנצבע באותם הצבעים החריגים של המקורי - לרבות המספר 007; שם ראוי למטוס שבא לידינו בזכות יצירתיות של מרגלים. טיסה נעימה!

Commented [U1]: